

stipticus, Polyporus versicolor, Agaricus ostreatus, Polyporus sulphureus, Russula rubra, Amanita bulbosa.

Stronkvarens en Dubbelloof versieren er de donkerste hoekjes, vogeltjes fluitenal om in de struiken — 't is een heerlijke streek. Statig rijzen de stammen op naar den blauwen hemel, de zon toovert gouden vlekken op blad en mos.

Enkele rijke plekjes in dit gedeelte zijn de boschjes tusschen Brediusweg en Huizerweg (14) en de streek om den vijver (15). Prachtig zijn de wegen naar Sijsjesberg (13), Tafelberg (12) en Trapjesberg (11).

Gaan we nu de streek af aan de andere zijde van den grooten straatweg tusschen Naarden en Huizen, dan vinden we daar nog veel moois. Op Klein-Zwitserland (16), waartoe een vonder toegang verleent, groeien: Pirola Minor, en Asparagus officinalis. Prachtig gezicht; in Juni een helling met bloeiende Pirola's, waarboven de ijle takken van de Asperge! Over Drafna (17) vinden we Arabis alpina en Kleine Leeuwenbek. Links van den Valkeveenschenweg groeit: Dagkoekoeksbloem, Slangenkruid en Melkdistel, terwijl ik er van den zomer enkele forsche planten van Silene dichotoma (Tweetaklige Silene) en Boschpaardenstaart vond.

Zooals ge ziet leveren Bussums hooge landen veel op. Bussums lage landen overtreffen hen echter nog.

Bussum.

W. L. M. E. VAN LEEUWEN.

VAN ENKELE VOGELS OP SCHIERMONNIKOOG.

EN der plekjes hier, die steeds aantrekkingskracht op mij uitoefenen, is de ril tusschen paal V en VI. Door een smalle geul staat ze in verbinding met de zee, zoodat er bij vloed steeds versch water binnenkomt en daarmede eene massa kleine vischjes, garnalen, krabben en lagere leden der zeefauna. Haast altijd zijn daar vogels, hetzij rustende, hetzij voedsel zoekende, zoo wel 's zomers als 's winters, in elk jaargetijde, op elk uur van den dag. Alleen 's winters, bij hevige vorst, wanneer aan het Noorderstrand de branding is vervormd tot eene massa, veel gelijkende op sneeuw en waarin de voet steeds wegzinkt en groote ijsschotsen grillig rondom zijn opgestapeld, dan kan het strand er eenzaam en verlaten uitzien. Een enkele voorbijvliegende scholekster of bonte kraai doet het beeld van verlatenheid nog te scherper uitkomen. Wenden we daarentegen dan onze schreden naar het Z. O. gedeelte van 't eiland, dan kan 't gebeuren, dat ge wolken vogels ziet, allerlei manoeuvres uitvoerende, zwermen nu eens uiteengaande, dan weer zich verdichtende en u zoo kleurwisselingen van licht en donker te aanschouwen gevende. Vooral met een winterzon een hoogst boeiend schouwspel! 't Zijn gewoonlijk scholeksters, bontbekpluvieren en bonte strandloopers; deze laatste soort is veelal sterk vertegenwoordigd.

Hoewel er veel mede te deelen zou zijn van de verschillende vogelsoorten, die in het najaar uit het hooge Noorden hier door trekken op hunne reis naar het Zuiden, of hier gedurende den winter vertoeven, zullen we ons thans slechts bezighouden met enkele soorten, die in voorjaar en zomer op dit eiland worden aangetroffen. De nestbouw, de broedperiode en het groothbrengen der jongen behooren tot de schoonste openbaringen van het zoo belangwekkende vogelleven.

Gaande langs het strand, vroeg in den zomer, kunnen we dan in de ril een levendig vogelgedoe waarnemen: bergeenden (ik telde er eens 45 bijeen), scholeksters, bontbekpluvieren, bonte strandloopers, stormmeeuwen (*I. canus*), zilverbmeeuwen en soms een paar goudkieviten.

De bergeenden trekken met hunne fraaie veeren steeds de aandacht, doch niet alleen dáarom, maar ook om hunne eigenaardige kop- en halsbewegingen, die ze vooral in het

voorjaar uitvoeren. 't Mooist komen deze vogels echter uit, als ze in de duinen op een heuveltje zitten, dan is de bergeend met het duinlandschap tot achtergrond een waarlijk prachtige verschijning, een hoogst decoratief element vormende. Op Schiermonnikoog broedt tadorna bijna uitsluitend onder duindoorns en het vinden van een nest van dezen eend met een twaalfstal eieren in het zachte dons behoort almede tot de genietingen van den vogelvriend.

»Te-ruu, te-ruu,« daarna een helder fluitend »whiet«, alles heel zuiver en heel snel voortgebracht. Dit aangenaam klinkend geluid is afkomstig van den strandpluvier, die hier in enkele exemplaren broedt. Het nest bestaat slechts uit een kuilte in het zand en de drie eieren liggen gewoonlijk op eenige schelpjes; een en ander valt zeer weinig in het oog.

Tusschen paal VI en VII bevindt zich eene kleine kolonie van dwergzeewaluwen »Retsj, retsj«, hoor ik boven mij. Uiterst sierlijke vogels toch, met het schitterende wit, aan de onderzijde en de donker omzoomde vleugelranden. 't Lijken wel stoeiende en dartelende elfjes, gedragen door de luchtzee. Wondermooi komen lijn en teekening uit tegen de blauwe zomerlucht. Hier het wijde, de zonnestralen fel terugkaatsende strand en ginds de ruischende zee. Een beeld van schoonheid en levensvreugde.

We zijn thans genaderd tot een plek, waar de duinenrij is onderbroken en waar met stormvloed de zee zich een weg baant over de buitendijs liggende kwelders en haar water door de slenken, die zich langs het groenland kronkelen, tot aan de Wadden uitzendt. 's Zomers zijn die lage gedeelten droog, ofschoon de voet vaak uitglijdt op die slikkerige, zilte gronden met hunne schaarsche vegetatie, waar hoofdzakelijk de zeekraal, het loogkruid en de zeepostelein groeien. Alle oogenschijnlijk nietige planten, doch inderdaad een belangrijke rol spelen bij de slibvorming op gronden, die telkens door de zee overstroomd worden. In de eerste plaats dient dan de zeekraal te worden genoemd.

Bij dozijnen zie ik hier strandpluviertjes en bontbekpluvieren rennen; scholeksters en tureluurs vliegen rond onder het uiten van schelle kreten, terwijl honderden sterna's, zoowel het gewone vischdiefje als de zilvergrijze zeezwaluw de lucht vervullen met hun doordringend, langgerekt »pie-eh«. Hier den naasten omtrek afzoekende, vond ik in een oogenblik 49 nesten met een totaal van 104 eieren, alle zeer uiteenlopende van vorm en teekening; er waren eieren bij, haast rond evenals die van de houtduif en langwerpige, koffiekleurige en blauwachtig groene. Ook lichtgroene naar de punten, de dikke gedeelten zwart omkranst. Tamelijk hoog boven deze kolonie, zag ik een kiekendief vliegen, omringd door tal van sterntjes, die telkens op den roofvogel stietten en hem net zoo lang achtervolgden, totdat eieren of kroost geen gevaar meer van den roover hadden te duchten, daarna keeren ze onder sierlijke zwenkingen en golvende vluchten naar de nesten terug, terwijl als de vogels op den grond zijn gekomen, de vleugelspitsen elkaar even aanraken 't geen een zeer bevalligen indruk maakt. Hoewel er hier heel wat leven en beweging door deze bekoorlijke strandbewoners wordt veroorzaakt, bevindt zich echter de grootste sterntjeskolonie van Schiermonnikoog op het z.g. »Klein Eiland«, een paar K.M. ten O. van den ringdijk gelegen. Op den naam »eiland« afgaande, denkt men onwillekeurig aan een terrein, dat aan alle zijden door water wordt omringd. Dit is hier echter niet 't geval: ten Z. wordt 't door het Wad begrensd en aan de W. zijde door een breede slink, die in N. richting voortkronkelt en langzamerhand, wegens den stijgenden bodem, doodloopt. De vogels hebben den wandelaar ras bespeurd en als ik me temidden van de broedkolonie bevind, is de lucht vol met blinkend witte vogels. Daar schiet er een pijlsnel op mij af; tot op geen meter afstands, maakt de vogel een zwenking in opwaartsche richting. Deze manoeuvre wordt eenige malen achtereen herhaald, alles hoogst sierlijk en een lust voor de oogen. Aan den koralen snavel zien we, dat we hier te doen hebben met den Noorschen zeezwaluw (*Sterna macrura*). Geen wonder, dat de vogel zoo vertoornd is, ik heb n.l. een jong van den grond opgenomen; uit het nest nemen kan men feitelijk niet zeggen, daar de jonge zeezwaluwen, slechts enkele dagen oud zijnde, reeds het nest verlaten en dan elk plekje, dat hun eenige beschutting biedt, opzoeken.

Overal eieren en jongen. Deze laatste in alle stadia van ontwikkeling: van kuikentjes, pas uit 't ei gekropen en rillende van koude onder de kille vlagen van den Noordenwind (nog wel op 1 Juli j.l.l!) tot zulke, die hoewel nog wat onbeholpen, tot vliegen reeds in staat waren. Een jong, ongeveer twee weken oud, dat ik in handen had genomen, braakte vier bijna geheel onverteerde vischjes uit, waarvan het grootste eene lengte had van wel tien c.M., de andere drie waren iets kleiner. In aanmerking nemende, dat het spijsverteringsproces bij vogels heel krachtig en intens is, kan men nagaan, dat de oude vogels om de altijd hongerige jongen groot te brengen, steeds rusteloos heen en weer moeten vliegen, hoewel er op een bepaald gedeelte van den dag eene rustperiode valt te constateeren. Dat ze het benodigd voedsel tamelijk ver weg halen, blijkt, dat vele vischdiefjes om West, d. i. een afstand van ongeveer 5 K.M., gaan visschen. Zelfs halen ze wel vischjes voor hunne jongen van Brak Zand, een zandplaat, zich bevindende ongeveer halfweg Schiermonnikoog—Oostmahorn. Bij harden wind vliegen ze laag over de duinen, volgende zooveel mogelijk de golvingen van het terrein. Alle *Sterna's* die West-Oost vliegen (en dat zijn er 's zomers niet weinige!) hebben vischjes in den bek en wat me verwondert is, dat ze desondanks, toch nog in staat zijn luide hun »pie-eh« te doen hooren. Dat de eene stern de andere de vangst wel eens afhandig tracht te maken, heb ik eens gezien. Twee *hirundo's* achtervolgden een dwergstern, die met een vischje in den snavel op weg was naar zijne jongen. Met vaart schoten ze op den zooveel kleineren vogel toe, die, plotseling zijwaarts uitschietende, zijn buit scheen te zullen behouden.

Een paar kilometers in N. O. richting van de grootste sterntjeskolonie, bevindt zich het terrein, waar de zilvermeeuwen broeden. Hunne nesten vindt men op stuifduintjes, spaarzaam met helm begroeid en zijn evenals die der zeezwaluwen, zeer ongelijk van bouw. Nu eens treft men nesten aan, die van binnen behoorlijk met helm en zeewier zijn bekleed, dan weer is er haast geen halmpje in te vinden en liggen de eieren zoo maar op het zand. Ik zie nesten met één ei, met twee, met drie eieren en... ledige, d. i. leeggeroofde nesten. De vogels vliegen boven het hoofd van den wandelaar en laten hun ha-ha-ha, of kjau hooren. Hun statige vlucht, het zacht en rustig bewegen der vleugels, of al zwevend cirkels beschrijvende, het robuste voorkomen en toch zoo heerlijk mooie van lijn dezer meeuwen, hunne sneeuw witte onderzijde, dit alles onder een stralenden zomerhemel geven den beschouwer indrukken van zuiverste schoonheid.

Dezen zomer broedden er op dit eiland, ongeveer 1000 paren zeezwaluwen (st. hir. en st. macr.), 12 paren dwergzeezwaluwen en 50 paren zilvermeeuwen. Het bewaken van deze broedkolonies is door den eigenaar van het eiland opgedragen aan twee opzichters, die met groote nauwgezetheid hun taak opvatten en zoo is 't dan ook niet te veel gezegd, dat we in de toekomst hier eene belangrijke toeneming van zilvermeeuwen en zeezwaluwen mogen tegemoet zien.

Schiermonnikoog.

D. WOLTMAN.

